

Etimologia cuvântului “ a țipa”

de Prof.Vasile Duma

Cuvântul polisemantic “**a țipa**” este menționat în DEX cu etimologie necunoscută, poate și fiindcă s-a trecut cu vederea sensul său de bază, acela de “**a arunca**”, folosit încă de locuitorii satelor ardelen, mai ales sub forma “**a țâpa**”. Spre deosebire de “**a țipa**” folosit doar cu sensul de “**a striga**”, verbul “**a țâpa**” are mai multe sensuri, pe care voi încerca să le evidențiez în exemplele următoare:

- a arunca**- Fără nicio rușine, **țâpă** gunoiul pe unde apucă.
- a scoate**- S-a săturat de problemele pe care i le-a făcut și l-**a țâpat** afară din casă
- a se dezbrăca**- Deodată începe **să-și țâpe** hainele de pe el.
- a se năpusti**- **S-a țâpat** la gâtul lui, gata-gata să-l omoare.
- a abandona**- După ce s-a folosit de el, l-**a țâpat** în mijlocul drumului.

Deoarece dicționarele românești nu oferă un răspuns privind etimologia acestui cuvânt, am căutat în **Vocabulario Treccani** (italian) și am găsit o posibilă explicație la cuvântul “**emancipare**”, a cărui **structură** este următoarea:”e-“ +”**manus**” + “**cipare=capere**”. Înțelesul cuvântului”**emancipare**” fiind acela de “**eliberare dintr-o situație**” sau (respectând structura) “**a scăpa din mână**”, cred că verbul”**a țâpa**” are aceeași origine cu cel latin “**cipare**”. Am în vedere și faptul că acțiunea exprimată de verbul “**a țâpa**” implică de cele mai multe ori **mâna**, pentru a se finaliza.

Cum nicio altă limbă romanică nu are cuvântul “**a țâpa**”, probabil că nici limba română nu l-a moștenit din latină, ci îl are din ceea ce numim “**substrat**”, acel fond lexical indo-european, comun limbilor din vechea Europă, deci și celei latine. Faptul că limba română a păstrat acest cuvânt îmbogățindu-i sensurile arată vechimea, dar și capacitatea acesteia de a se îmbogăți prin mijloace proprii. Dacă de la verbul “**a țipa**” avem ca derivat substantivul “**țipăt**”, de la “**a țâpa**” nu avem un astfel de derivat substantival (eventual “**țâpare**”), ceea ce mă face să cred că cele două cuvinte sunt mai degrabă omonime și nu unul și același cuvânt.